

Pedagogical Strategies for Developing Communication Skills in Students with Special Educational Needs in an Inclusive Educational Environment

UDC 378.147:376-056.2/.3:316.77

DOI: <https://doi.org/10.15421/1726143>**Moiseienko Iryna¹**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0003-3642-3331>, irina.moyseenko@gmail.com**Kupras Vira²**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0003-0672-0431>, verakupras@gmail.com**Lytvychenko Daryna³**Senior Lecturer, <https://orcid.org/0000-0001-9270-9073>, litvichenko.darina@gmail.com³*Berdyansk State Pedagogical University (Berdyansk, Ukraine)*¹*Dnipro Academy of Continuing Education (Dnipro, Ukraine)*²*Municipal Educational Institution "Special School 12" of the Dnipropetrovsk Regional Council (Dnipro, Ukraine)*

Abstract.

The transformation of the special education system places new demands on the professional training of future educators, with the development of communicative competence being of particular importance. The effectiveness of special educators' professional practice depends not only on their professional knowledge but also on their ability to establish effective interaction with children with special educational needs, their families, and specialists involved in support services.

The purpose. The study aims to identify the key methods and technologies that contribute to the development of communication skills in students of special education.

Results. Current approaches to understanding communicative competence are summarized. Particular attention is paid to its structural components, as well as to the pedagogical conditions and methods that support its effective development during professional training. Interactive learning technologies, training sessions, professional situation modelling, digital educational platforms, gamification, and information and communication technologies demonstrate considerable potential for developing communication skills among future special educators. Their integration into the educational process creates favorable conditions for developing professionally relevant communication skills and improving the quality of professional training.

Conclusions. The findings indicate that the development of communication skills among future special education professionals is most effective when competence-based, practice-oriented, and student-centred approaches are combined. The use of interactive learning methods, digital educational technologies, and information and communication technologies plays a significant role in developing professional communicative competence, readiness for collaboration in inclusive educational environments, and the overall quality of professional training.

Keywords: communicative competence, special education, professional training, digital technologies, interactive learning, gamification, pedagogy

Педагогічні технології формування комунікативних компетентностей у здобувачів спеціальної освіти в умовах інклюзивного освітнього середовища

Мойсеєнко Ірина¹, Купрас Віра², Литвиченко Дарина³¹*Дніпровська академія неперервної освіти (Дніпро, Україна)*²*Комунальний заклад освіти «Спеціальна школа 12» Дніпропетровської обласної ради (Дніпро, Україна)*³*Бердянський державний педагогічний університет (Запоріжжя, Україна)*

Анотація.

Трансформація системи спеціальної освіти ставить нові вимоги до професійної підготовки майбутніх педагогів, де особливе значення має розвиток комунікативної компетентності. Ефективність професійної практики педагогів-спеціалістів залежить не лише від їхніх професійних знань, а й від їхньої здатності налагоджувати ефективну взаємодію з дітьми з особливими освітніми потребами, їхніми сім'ями та фахівцями, залученими до служб підтримки.

Мета. Дослідження спрямоване на визначення ключових методів та технологій, що сприяють розвитку комунікативних навичок у студентів спеціальної освіти. **Результати.** Узагальнено сучасні підходи до розуміння комунікативної компетентності. Особлива увага приділяється її структурним компонентам, а також педагогічним умовам та методам, що сприяють її ефективному розвитку під час професійної підготовки. Інтерактивні технології навчання, тренінги, моделювання професійних ситуацій, цифрові освітні платформи, гейміфікація та інформаційно-комунікаційні технології демонструють значний потенціал для розвитку комунікативних навичок у майбутніх педагогів-спеціалістів. Їх інтеграція в освітній процес створює сприятливі умови для розвитку професійно значущих комунікативних навичок та підвищення якості професійної підготовки. **Висновки.** Результати дослідження свідчать про те, що розвиток комунікативних навичок у майбутніх фахівців зі спеціальної освіти є найефективнішим за умови поєднання компетентнісного, практично-орієнтованого та студентоцентрованого підходів. Використання інтерактивних методів навчання, цифрових освітніх технологій та інформаційно-комунікаційних технологій відіграє значну роль у розвитку професійної комунікативної компетентності, готовності до співпраці в інклюзивному освітньому середовищі та загальній якості професійної підготовки.

Ключові слова: комунікативна компетентність, спеціальна освіта, професійна підготовка, цифрові технології, інтерактивне навчання, гейміфікація, педагогіка

Стаття надійшла / Article arrived: 09.07.2026 // Схвалено до друку / Accepted: 12.08.2026 // Підписано до друку / Approved for printing: 14.08.2026

Вступ.

Розвиток спеціальної освіти зумовлює необхідність удосконалення професійної підготовки педагогів, здатних ефективно працювати в умовах різноманітних освітніх потреб дітей. Сучасний фахівець має бути готовим не лише до здійснення освітньої, корекційної, розв'язкової та консультативної діяльності, а й до побудови продуктивної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу. Професійна підготовка майбутніх спеціальних педагогів передбачає розвиток умінь враховувати індивідуальні особливості психофізичного розвитку дітей під час організації освітнього процесу. Це потребує сформованих навичок педагогічного спостереження, аналізу поведінки, оцінювання рівня розвитку комунікації та особливостей соціальної взаємодії. Важливим є також умінь визначати, як дитина виражає власні потреби й емоції, встановлює контакт з іншими людьми та сприймає емоційні прояви співрозмовника.

Варто підкреслити ще й те, що сучасна система професійної підготовки дедалі більше орієнтується на компетентнісну модель освіти, у межах якої пріоритетним залишається не лише засвоєння теоретичних знань, а й формування практичних умінь. Йдеться насамперед про здатність до ефективної професійної комунікації, командної взаємодії, емпатійного спілкування, дотримання етичних норм і конструктивного розв'язання професійних завдань. Саме інтеграція цих компонентів створює підґрунтя для успішної професійної діяльності майбутніх фахівців спеціальної освіти та визначає необхідність пошуку й упровадження сучасних методів розвитку їхньої комунікативної компетентності.

Мета дослідження полягає у спробі визначити основні методи та технології, використання яких впливає на формування комунікативних навичок у здобувачів спеціальної освіти.

Аналіз попередніх публікацій. У нашому дослідженні використано ряд напрацювань українських та зарубіжних дослідників, які у тій чи іншій мірі зробили внесок у розуміння комунікативної компетентності. Основні теоретичні положення викладено у Білавич Г., Багрій М., Гречаник Н., Гнатишин С., Качалової Т., Павлюк Л., Переворської О., Чигріної Я., Приходько, Т. та ін. Здебільшого ці дослідники розглядають комунікативну компетентність як інтегральний компонент професійної підготовки, акцентуючи увагу на розвитку мовленнєвої культури, професійної взаємодії, педагогічної етики та використанні компетентнісного підходу. Сучасні зарубіжні дослідження, зокрема авторства Laine T., Lindberg, R., Palla L., Vallberg Roth A.-C., Wong C., Odom S., Hume K. та інших, обґрунтовують ефективність доказових педагогічних практик, цифрових технологій, інтерактивних методів

навчання та засобів альтернативної й додаткової комунікації у розвитку комунікативних навичок. Попри наявність значної кількості наукових праць, питання використання сучасних методів і технологій формування комунікативних навичок у процесі професійної підготовки здобувачів спеціальної освіти потребує подальшого наукового осмислення.

Результати дослідження.

Проблема формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців спеціальної освіти займає вагоме місце у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях. Існує чимало підходів до розуміння поняття комунікативної компетентності. Наприклад, комунікативну компетентність розглядають як невід'ємну складову професійної підготовки, що інтегрує мовленнєву культуру, дотримання норм мовленнєвого етикету та вміння здійснювати професійне спілкування відповідно до мовних норм (Білавич, Багрій, Гречаник, & Гнатишин, 2022). Комунікативну компетентність також розглядають як інтегративне особистісне утворення, що об'єднує когнітивний, поведінковий та особистісний компоненти. Її зміст полягає у здатності орієнтуватися в різних ситуаціях спілкування, ефективно взаємодіяти з іншими людьми, адекватно оцінювати власні можливості й особливості учасників комунікації, а також регулювати власну комунікативну поведінку (Переворська, Чигріна, & Приходько, 2026). До структури комунікативної компетентності автор відносить систему знань про закономірності міжособистісної взаємодії, практичні вміння й навички конструктивного спілкування, готовність до встановлення контактів та внутрішні ресурси, необхідні для успішної реалізації комунікативної діяльності в різних соціальних ситуаціях. Т. Качалова та Л. Павлюк (2015) розглядають мовно-комунікативну компетентність як складне інтегративне особистісне утворення, що забезпечує ефективність мовленнєвої взаємодії в різних життєвих ситуаціях. На їхню думку, структура цієї компетентності охоплює сукупність взаємопов'язаних компонентів, серед яких важливе місце належить комунікативним якостям особистості, що відображають рівень сформованості здатності до міжособистісного спілкування, а також комунікативним здібностям, які виявляються в умінні ініціювати взаємодію, емоційно реагувати на стан співрозмовника, підтримувати комунікативний контакт та стимулювати активність партнерів у процесі спілкування. Важливими елементами мовно-комунікативної компетентності є знання норм і правил мовленнєвої взаємодії, володіння етичними принципами спілкування, розуміння моральних цінностей, культурних традицій та естетичних норм, які визначають культуру комунікативної поведінки. Такі знання, на думку авторів, створюють основу для побудови конструктивного, толерантного та соціально прийнятного спілкування. На нашу думку,

має значення риторична та мовленнєва підготовка для процесу професійного становлення майбутніх спеціалістів. Сформована культура мовлення є необхідною умовою ефективної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу та забезпечує якість професійної комунікації.

Т. Качалова та Л. Павлюк (2015) також зазначають, що одним із важливих елементів мовно-комунікативної компетентності є вміння слухати, яке не зводиться лише до пасивного сприймання інформації, а передбачає активну участь у комунікативному процесі. Про сформованість цієї навички свідчать уміння підтримувати зоровий контакт, концентрувати увагу на співрозмовнику, використовувати невербальні засоби комунікації, а також доречно застосовувати репліки, уточнення та інші способи підтримки діалогу.

Важливим також є і загальний рівень мовленнєвої культури, яка виявляється у здатності чітко, логічно, грамотно й доречно висловлювати власні думки відповідно до ситуації, оскільки він забезпечує ефективний обмін інформацією, сприяє взаєморозумінню між учасниками комунікації та є необхідною умовою успішної соціальної взаємодії. Отже, можемо стверджувати, що комунікативні навички є однією із важливих складових професійної компетентності майбутнього фахівця спеціальної освіти. Їх формування передбачає комплексний розвиток мотиваційної, когнітивної, поведінкової та особистісної сфер, що забезпечують ефективну професійну взаємодію.

Українська дослідниця О. Проскурняк (2017) у своїй роботі доводить, що комунікативна компетентність є складним багатокомпонентним феноменом, здатним інтегрувати систему цінностей, мотивів, соціально-психологічних настанов, знань, умінь та навичок, які є необхідними для ефективної міжособистісної взаємодії. Комунікативна компетентність, на її переконання, має ієрархічну структуру, до якої входять мотиваційна, функціональна та особистісна складова. Кожна із цих складових, на думку дослідниці, виконує специфічну роль та взаємодіє з іншими складовими, формуючи тим самим єдину систему комунікативної компетентності. Наприклад, мотиваційна відображає внутрішню готовність особистості до спілкування й охоплює мотиви, комунікативні установки та здібності, які визначають прагнення до встановлення й підтримки соціальних контактів; функціональна окреслює практичний бік комунікативної діяльності та включає вміння встановлювати взаємини, ефективно взаємодіяти з іншими людьми, конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації та добирати адекватні способи впливу на співрозмовника відповідно до умов спілкування; особистісна складова виявляється у таких якостях, як комунікабельність, емпатійність, соціально-психологічна спостережливість, здатність

розуміти емоційний стан інших людей та враховувати його у процесі взаємодії (Філак, 2025).

Розуміння комунікативної компетентності не обмежується лише її означенням чи змістом. Про це, зокрема свідчать результати досліджень М. Породько і К. Шевчук (2023), які акцентують, що однією із умов професійної діяльності у контексті спеціальної освіти є вміння ефективно взаємодіяти з дітьми, їхніми батьками та іншими спеціалістами, що прямо залежить від комунікативної компетентності. Отже, на нашу думку, комунікативну компетентність доцільно розглядати як інтегральний показник розвитку особистості, що характеризується сформованістю мотиваційної сфери, необхідних особистісних якостей і практичних комунікативних умінь. Її формування взаємозв'язане з розвитком емоційної, когнітивної та поведінкової сфер особистості. Для спеціальної освіти рівень комунікативної компетентності безпосередньо залежить від сформованості комунікативної діяльності: що активніше та продуктивніше здобувач освіти опановує способи спілкування, то вищим є рівень його комунікативної компетентності.

До слова, аналіз результатів українських досліджень свідчить, що значна частина здобувачів, які навчаються за напрямом спеціальної освіти демонструє недостатній рівень сформованості цієї компетентності (Ленів, 2018). Це зумовлює необхідність шукати способи та інструменти для більш якісної професійної підготовки таких фахівців. Поступово актуалізується питання модернізації професійної підготовки майбутніх логопедів, які обґрунтовують доцільність використання активних методів навчання як засобу розвитку професійного мислення студентів (Чупахіна, 2018).

С. Чупахіна (2012) акцентує також увагу на необхідності формування особистісно-професійних якостей майбутнього фахівця, серед яких особливе місце займають відповідний рівень педагогічності, культура професійного спілкування та готовність до конструктивної взаємодії з дітьми, які мають особливі освітні потреби. У інших дослідженнях також підкреслюється важливість інтеграції інклюзивних підходів, використання цифрових технологій та міждисциплінарної взаємодії у процесі підготовки майбутніх фахівців зі спеціальної освіти (Palla & Vallberg Roth, 2020).

Сучасна спеціальна освіта все більше орієнтується на використання доказових практик, ефективність яких підтверджена результатами численних експериментальних досліджень. В одній із наукових оглядових статей, виявлено, що зростання кількості дітей із розладами аутистичного спектра зумовило необхідність створення сучасних програми спеціальної освіти, які б ґрунтувалися не лише на практичному досвіді педагогів, а й на методах, що мають достатню емпіричну базу та забезпечують позитивні результати у розвитку

комунікативних умінь, соціальної взаємодії та адаптивної поведінки. Проведений авторами аналіз понад чотирьохсот експериментальних досліджень показав, що найбільша кількість наукових робіт у сфері спеціальної освіти присвячена саме розвитку комунікативних і соціальних навичок. Дослідники це пояснюють тим, що труднощі соціальної взаємодії та комунікації є одними з основних проявів порушень розвитку й істотно впливають на навчальну діяльність, соціальну адаптацію та якість життя дітей і молоді з особливими освітніми потребами. У результаті систематичного аналізу авторами було визначено 27 ефективних практик розвитку комунікативних навичок. До найбільш результативних технологій вони віднесли навчання за участю однолітків, відеомодельовання, соціальні історії, навчання соціальних навичок, використання систем альтернативної та додаткової комунікації, природничі інтервенції, а також технології із застосуванням цифрових засобів навчання. Ці методи, на думку дослідників сприяють розвитку мовлення, соціальної взаємодії, ініціативності у спілкуванні та здатності підтримувати комунікативний контакт (Wong et al., 2014).

Особливу увагу сучасні дослідники приділяють саме використанню інформаційно-комунікаційних технологій у спеціальній освіті. Застосування електронних засобів навчання, цифрових комунікаторів, мобільних застосунків і мультимедійних ресурсів створює додаткові можливості для розвитку мовлення, соціальної взаємодії та самостійності здобувачів освіти (Губіна, Мартиць & Гнедко, 2025). Дослідження свідчать, що технологічно підтримане навчання демонструє позитивний вплив у різних вікових групах і сприяє формуванню широкого спектра комунікативних компетентностей. Інформаційно-комунікаційні технології є доволі гнучким інструментом, який підтримує навчальний процес. Критичним питанням у вирівнюванні освітніх можливостей залишається подолання «цифрової нерівності» шляхом забезпечення того, щоб усі учасники освітнього процесу мали можливість використовувати їх як ефективний інструмент. «Цифрову нерівність» варто розглядати як проблему, яка пов'язана з відсутністю доступу до відповідних ресурсів, неприйнятною вартістю та ціною таких технологій, а також обмеженими можливостями доступності пропонуваніх рішень. Варто враховувати певні фактори «цифрової нерівності»: відсутність необхідного рівня комп'ютерної грамотності, впровадження інформаційно-комунікативних технологій як обов'язкової компоненти у навчальній програмі, або ж включення інформаційно-комунікативних технологій до програм підготовки здобувачів та професійного розвитку.

Однак не варто забувати, що інформаційно-

комунікативні технології потенційно охоплюють багато різних секторів, наприклад - національну стратегію цифровізації, правила щодо інвалідності та боротьби з дискримінацією, законодавство про охорону здоров'я та реабілітацію, загальну освіту, що впроваджує інклюзивну освіту, та використання інформаційно-комунікативних технологій в освіті.

Цікавими є результати українських досліджень, присвячених використанню сучасних освітніх технологій у професійній підготовці студентів. Зокрема, К. Мехед (2020) розглядає гейміфікацію як ефективний інструмент підвищення навчальної мотивації та активного залучення здобувачів освіти до освітнього процесу. На думку дослідниці, використання ігрових технологій сприяє організації командної роботи, розвитку професійних компетентностей, а також формуванню навичок опрацювання значних обсягів інформації й прийняття спільних рішень. Подібні висновки роблять і Губіна Н., Мартиць Ю., та Гнедко Н. (2025), які акцентують увагу на позитивному впливі інтерактивних цифрових платформ на організацію навчального процесу. Автори зазначають, що платформу Padlet можна функціонально використовувати як інтерактивний онлайн-простір, у межах якого учасники можуть колективно створювати, редагувати та систематизувати текстові, графічні, аудіо- й відеоматеріали. Використання цього ресурсу сприяє розвитку навичок співпраці, комунікації та обміну інформацією в умовах хмарного освітнього середовища. Mentimeter забезпечує інтерактивність освітнього процесу завдяки можливості оперативного проведення опитувань, голосувань, тестувань і збору зворотного зв'язку. Особливо ефективним цей сервіс є під час синхронного дистанційного навчання, оскільки анонімний формат взаємодії заохочує до активної участі навіть тих студентів, які зазвичай менш охоче долучаються до обговорень. Kahoot! широко використовується як цифровий засіб ігрового навчання, що дає змогу організовувати інтерактивне оцінювання знань, тематичні вікторини та навчальні змагання. Платформа є зручною для роботи з великими академічними групами та успішно застосовується як в аудиторному, так і в дистанційному або асинхронному форматах навчання, підтримуючи високий рівень навчальної мотивації та залученості здобувачів освіти. Застосування хмарної платформи Canva сприяє реалізації принципу візуалізації навчальної інформації, розвитку творчого мислення, дизайнерських умінь і цифрової грамотності. Окрім того, Canva створює широкі можливості для організації проєктної діяльності, дозволяючи студентам презентувати результати власної роботи у професійно оформленому вигляді, що позитивно впливає на розвиток комунікативних компетентностей, а також інших м'яких навичок (soft skills).

Переваги використання гейміфікації у професійній підготовці майбутніх фахівців також висвітлено у дослідженні Михайлової Л., Семенишиної Л., Краснощок І., Ступенькова С. (2022). На їхнє переконання, використання елементів гейміфікації в освітньому процесі позитивно впливає на мотивацію студентів до навчання, активізує їхню пізнавальну діяльність, сприяє розвитку самостійності та ініціативності. Такі підходи є особливо цінними у дистанційному навчанні, оскільки, як підкреслюють дослідники, гейміфіковані технології забезпечують створення інтерактивного освітнього середовища, здатного підтримувати зацікавленість здобувачів освіти та їхню активну участь у навчальному процесі (Laine & Lindberg, 2020).

Отже, можемо сказати, що узагальнення результатів сучасних наукових досліджень свідчить, що цифрові освітні технології, інтерактивні платформи та засоби гейміфікації суттєвим чином розширюють можливості розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців спеціальної освіти. Їх упровадження в освітній процес сприяє підвищенню навчальної мотивації, удосконаленню професійної комунікації, формуванню навичок командної взаємодії, розвитку критичного мислення та цифрової компетентності. Сукупність цих результатів відповідає сучасним вимогам до професійної підготовки майбутніх спеціальних педагогів і підвищує ефективність їхнього навчання.

Висновки.

На нашу думку, розвиток комунікативних навичок є одним із важливих завдань професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальної освіти.

Саме сформованість комунікативної компетентності значною мірою визначає якість професійної взаємодії з дітьми, їхніми родинами, педагогами та іншими учасниками міждисциплінарної команди. Сучасні дослідження переконливо свідчать, що ефективне формування цих умінь забезпечується завдяки комплексному поєднанню традиційних педагогічних підходів із практиками, ефективність яких підтверджена результатами наукових досліджень, а також використанню інтерактивних методів навчання, цифрових освітніх ресурсів і технологій гейміфікації.

Узагальнення результатів наукових досліджень дозволяє зробити висновок, що найбільший потенціал для розвитку комунікативної компетентності мають практикоорієнтовані форми організації навчання. До них належать моделювання професійних ситуацій, тренінгові заняття, командна взаємодія, застосування інтерактивних цифрових платформ тощо. Використання таких підходів, на наше переконання, сприяє вдосконаленню професійного мовлення, розвитку навичок ефективної міжособистісної взаємодії, критичного мислення, цифрової компетентності та готовності до співпраці з представниками різних галузей у процесі психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами.

Подальший розвиток цього напрямку доцільно пов'язувати з розробленням і експериментальною перевіркою комплексних методик формування комунікативних навичок майбутніх фахівців спеціальної освіти, відповідно до актуальних потреб професійної практики.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Білавич, Г. В., Багрий, М. А., Гречаник, Н. Ю., & Гнатишин, С. І. (2022). Формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. *Медична освіта*, (4), 136–142.
- Губіна, Н. В., Мартиць, Ю. М., & Гнедко, Н. М. (2025). Цифрові трансформації освітнього процесу в контексті змішаного навчання: сучасні виклики та шляхи їх педагогічного подолання. *Академічні візії*, (43). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15452910>
- Качалова, Т., & Павлюк, Л. (2015). Теоретичні засади проблеми формування комунікативної компетентності особистості. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*, (52), 128–130.
- Ленів, З. (2018). Формування професійної готовності фахівця до роботи в інклюзивному освітньому просторі початкової школи. *Обрії*, 2(47), 57–61.
- Мехед, К. (2020). Гейміфікація навчання як інноваційний засіб реалізації компетентнісного підходу у закладах вищої освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*, (143), 142–146.
- Михайлова, Л., Семенишина, Л., Краснощок, І., & Ступеньков, С. (2022). Гейміфікація як інноваційний кейс професійної підготовки педагогічних працівників ЗВО в умовах дистанційного навчання. *Освітній простір України*, (27), 53–60.
- Пенькова, О. Г. (2025). Інтерактивні методи навчання як інструмент підвищення ефективності засвоєння фінансово-економічних дисциплін у ЗВО. *Вісник науки та освіти*, 5(35), 1911–1923.
- Переворська, О., Чигрина, Я., & Приходько, Т. (2026). Підготовка здобувачів вищої освіти до здійснення професійної комунікації з дітьми дошкільного віку з особливими потребами. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 1(28), 256–279. <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i28.327>
- Постернак, Н., Токменко, І., & Яніцька, Л. (2022). Застосування гейміфікації під час проведення практичних занять з дисципліни «Медична біохімія». *Освітні інновації в професійній підготовці майбутніх фахівців охорони здоров'я*, 1(3), 70–74.
- Проскурняк, О. І. (2017). Організація комунікативної діяльності як засіб формування професійної готовності

- студентів спеціальної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 8(2), 176–181.
- Породко, М., & Шевчук, К. (2023). Розвиток комунікації у дітей з розладами аутистичного спектра під час занять з оздоровчого спрямування. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 66(3), 194–200.
- Філак, І. Я. (2025). Методи і стратегії розвитку комунікативних компетентностей студентів галузі «Спеціальна освіта». *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*, (7). <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-7-21>
- Чупахіна, С. (2012). Діяльність педагога в умовах інклюзивної освіти в сучасних ДНЗ. *Педагогічний дискурс*, (13), 406–410.
- Чупахіна, С. В. (2018). Готовність майбутнього вчителя-логопеда до використання інформаційних технологій у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. У М. А. Журба (ред.), *Людина віртуальна: нові горизонти* (с. 114–118). Монреаль: CPM «ASF».
- Laine, T., & Lindberg, R. (2020). Designing engaging games for education: A systematic literature review on game motivators and design principles. *IEEE Transactions on Learning Technologies*, 13(4), 804–821.
- Palla, L., & Vallberg Roth, A.-C. (2020). Inclusive ideals and special educational tools in and out of tact: Didactical voices on teaching in language and communication in Swedish early childhood education. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(3), 387–402. <https://doi.org/10.1080/09669760.2020.1733939>
- Wong, C., Odom, S. L., Hume, K. A., Cox, A. W., Fettig, A., Kucharczyk, S., & Schultz, T. R. (2014). *Evidence-Based Practices for Children, Youth, and Young Adults with Autism Spectrum Disorder*. Chapel Hill: Frank Porter Graham Child Development Institute, The University of North Carolina.

REFERENCES

- Bilavych, H., Bahrii, M., Hrechanyk, N., & Hnatyshyn, S. (2022). Formation of communicative competence of higher education students. *Medical Education*, (4), 136–142.
- Hubina, N., Martyts, Yu., & Hnedko, N. (2025). Digital transformations of the educational process in the context of blended learning: Modern challenges and pedagogical ways of overcoming them. *Academic Visions*, (43). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15452910>
- Kachalova, T., & Pavliuk, L. (2015). Theoretical foundations of the problem of forming communicative competence of the individual. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University. Philological Series*, (52), 128–130.
- Leniv, Z. (2018). Formation of professional readiness of specialists to work in the inclusive educational environment of primary school. *Obrii*, 2(47), 57–61.
- Mekhed, K. (2020). Gamification of learning as an innovative means of implementing the competency-based approach in higher education institutions. *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University*, (143), 142–146.
- Mykhailova, L., Semenyshyna, L., Krasnoshchok, I., & Stupenkov, S. (2022). Gamification as an innovative case of professional training of higher education teachers under distance learning conditions. *Educational Space of Ukraine*, (27), 53–60.
- Penkova, O. (2025). Interactive teaching methods as a tool for improving the effectiveness of mastering financial and economic disciplines in higher education institutions. *Bulletin of Science and Education*, 5(35), 1911–1923.
- Perevorska, O., Chyhyrna, Ya., & Prykhodko, T. (2026). Preparing higher education students for professional communication with preschool children with special educational needs. *Education of Persons with Special Needs: Ways of Development*, 1(28), 256–279. <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i28.327>
- Posternak, N., Tokmenko, I., & Yanitska, L. (2022). Application of gamification during practical classes in the discipline «Medical Biochemistry». *Educational Innovations in the Professional Training of Future Healthcare Specialists*, 1(3), 70–74.
- Proskurniak, O. (2017). Organization of communicative activity as a means of developing the professional readiness of special education students. *Bulletin of Taras Shevchenko Luhansk National University. Pedagogical Sciences*, 8(2), 176–181.
- Porodko, M., & Shevchuk, K. (2023). Development of communication in children with autism spectrum disorders during health-oriented activities. *Current Issues of the Humanities*, 66(3), 194–200.
- Filak, I. (2025). Methods and strategies for developing communicative competencies of students majoring in Special Education. *Pedagogical Innovation: Modernity and Prospects*, (7). <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-7-21>
- Chupakhina, S. (2012). Teacher activity under conditions of inclusive education in modern preschool institutions. *Pedagogical Discourse*, (13), 406–410.
- Chupakhina, S. (2018). Readiness of future speech therapists to use information technologies in working with children with special educational needs. In M. Zhurba (Ed.), *Virtual Human: New Horizons* (pp. 114–118). Montreal: CPM «ASF».
- Laine, T., & Lindberg, R. (2020). Designing engaging games for education: A systematic literature review on game motivators and design principles. *IEEE Transactions on Learning Technologies*, 13(4), 804–821.
- Palla, L., & Vallberg Roth, A.-C. (2020). Inclusive ideals and special educational tools in and out of tact: Didactical voices on teaching in language and communication in Swedish early childhood education. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(3), 387–402. <https://doi.org/10.1080/09669760.2020.1733939>
- Wong, C., Odom, S. L., Hume, K. A., Cox, A. W., Fettig, A., Kucharczyk, S., & Schultz, T. R. (2014). *Evidence-Based Practices for Children, Youth, and Young Adults with Autism Spectrum Disorder*. Chapel Hill: Frank Porter Graham Child Development Institute, The University of North Carolina.